

Poslední let

Dne 12. ledna 2012 zemřel v anglickém Andoveru nejúspěšnější československý navigátor bombardovacích letounů Jan Robert Alexandr

Alex, jak mu všichni přezdívali, měl za druhé světové války na svém kontě neuvěřitelných 101 náletů v pozici navigátor. Jak se k tomuto úctyhodnému výkonu dopracoval, bylo, jak už to v životě chodí, víceméně výsledkem shody náhod a sběhu okolností, které šestnáctiletého Alexe donutily k odchodu do Velké Británie. Pocházel z teplického Šanova, kde se 6. června 1922 narodil do rodiny bankovního úředníka Friedricha Alexandra a Elise, rozené Spietzerové. Rodina měla židovské kořeny, avšak toto náboženství nepraktikovala. Alex se cítil být ateistou. Hovořili pouze německy, což bylo pro danou lokalitu typické.

Ve Velké Británii Alex dokončil poslední dva roky středního vzdělání na Margate College v hrabství Kent. Poté krátce pracoval jako vrátný v jedné z londýnských nemocnic a následně jako pomocná síla na farmě. Vážně uvažoval o účasti v boji proti rozpínavé politice Adolfa Hitlera a 8. srpna 1941 se stal členem britského Královského letectva. Dlouho vůbec nebyl v povědomí Čechoslováků, později Čechů, protože u RAF působil v britských perutích (v 106., 83., 139. a 162. bombardovací peruti). Základní výcvik prodělal na základně Jurby na ostrově Man v Irském moři a poté byl přidělen na zalétání k 29. peruti v North Luffenhamu, kde se seznámil se svým oblíbeným pilotem Sgt. Denisem Brittonem. Spolu pak absolvovali i první let nad nepřátelské území. Celkově spolu prodělali neuvěřitelných 43 bojových akcí.

Alex byl za války několikrát převelen a vždy se mu podařilo získat lepší výcvik a cenné zkušenosti a dovednosti. Vypracoval se až na stopaře (Pathfinder Force), který zaměřoval a určoval místo bombardování. Pro tuto pozici nestačily pouze znalosti a praxe, bylo zapotřebí rozvahy neovlivněné stresem.

J. R. Alexandr v den svých 21. narozenin v roce 1943 a v roce 2003 Foto: archiv autorky

Alex se dokonce jako jeden z mála naučil ovládat radar H2S, který umožňoval přesnou orientaci i za minimální viditelnosti. Aktivně se účastnil vůbec posledního bombardovacího náletu druhé světové války v noci z 2. na 3. května 1945 na německé město Kiel. Touto akcí završil v hodnosti kapitána letectva svou válečnou kariéru.

Úspěchy, kterých dosáhl mezi roky 1941 a 1945, mu vynesly nejvyšší britská válečná vyznamenání. Nejprve mu byla dne 27. 1. 1944 udělena DFM (Záslužná letecká medaile) a následně dne 26. 1. 1945 DFC (Záslužný letecký kříž). Dále obdržel THE 1939–1945 STAR a AIR CREW EUROPE STAR.

Pobyť ve Velké Británii ani létání však pro Jana Roberta Alexandra po válce neskončily. Do Československa se nikdy natrvalo nevrátil. Usadil se v Anglii a zůstal ve službách RAF. Dne 25. 1. 1947 přijal britské občanství. V roce 1952 se v Londýně oženil s Pamelou Francis Boyd, s níž prožil spoustu krásných let a se kterou měl tři dcery. V Královském letectvu sloužil až do roku 1973, kdy v hodnosti majora letectva odešel na vlastní žádost do předčasné penze. Vystřídal do té doby dvacet působišť, mezi něž patřilo namátkou Manby, Thorney, Stanmore, Kypr a další. Po odchodu z RAF nastoupil k jedné londýnské pojišťovací společnosti a časem se přesul do Andoveru, kde strávil zbytek života.

Byl to člověk aktivní, odvážný a velice skromný. Do československé, české a britské historie se zapsal svými hrdinskými činy za druhé světové války, ale stejně cenným člověkem byl i díky životnímu optimismu a schopnosti dívat se kupředu. Po odchodu do Velké Británie již nikdy neviděl své rodiče a příbuzné. Zemřeli v koncentračních táborech (až na strýce Bruna, který přežil holocaust díky svým lékařským schopnostem).

O minulosti moc nehovořil. Nesmírně si proto vážím jeho ochoty se o ni se mnou podělit při nesčetných osobních rozhovorech, které jsme spolu vedli. Momentálně pracuji na jeho biografii a pevně doufám, že si najde spoustu čtenářů.

Ivana Polley